

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 V

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2022

F

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 6 april 2022

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ hebben kennisgenomen van de Minister van Buitenlandse Zaken inzake het verslag van de OVSE ministeriële bijeenkomst van 2 en 3 december 2021.² De leden van de fractie van **GroenLinks** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen. De leden van de fracties van PvdA en de SP sluiten zich bij deze vragen aan.

Naar aanleiding hiervan is op 3 februari 2022 een brief gestuurd aan de Minister van Buitenlandse Zaken.

De Minister heeft op 5 april 2022 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vast commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk

¹ Samenstelling:

Faber-Van de Klashorst (PVV), Ganzevoort (GL), Van Apeldoorn (SP) (*voorzitter*), Van Dijk (SGP), Jorritsma-Lebbink (VVD), Atsma (CDA), Oomen-Ruijten (CDA), Koole (PvdA), Prast (PvdD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD) (*1^e ondervoorzitter*), Beukering (Fractie-Nanninga), Bezaan (PVV), Dittrich (D66), Huizinga-Heringa (CU) (*2^e ondervoorzitter*), Dessing (FVD), Karimi (GL), Kluit (GL), Moonen (D66), Otten (Fractie-Otten), Vos (PvdA), Van Wely (Fractie-Nanninga) en Raven (OSF).

² *Kamerstukken I, 2021–2022, 35 925 V, E.*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 3 februari 2022

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van de Minister van Buitenlandse Zaken inzake het verslag van de OVSE ministeriële bijeenkomst van 2 en 3 december 2021.³ De leden van de fractie van **GroenLinks** zijn niettemin teleurgesteld in het optreden van de OVSE en haar deelnemende staten tijdens deze ministeriële bijeenkomst. Zij constateren dat de organisatie al jaren verlamd lijkt, terwijl het belang van politieke dialoog juist nu groot is. Dit baart deze leden zorgen en daarom hebben zij nog een aantal vragen. De leden van de fracties van PvdA en de SP sluiten zich bij deze vragen aan.

De leden van de fractie van GroenLinks maken zich net als de regering zorgen over de dreigende afkalving van de Derde Dimensie van veiligheid (mensenrechten en democratie). De Minister van Buitenlandse Zaken schrijft in zijn verslag dat een bijeenkomst heeft plaatsgevonden om dit probleem te bespreken waarvoor zes landen waren uitgenodigd, inclusief Nederland.⁴ Wie zijn de andere leden van deze groep? En kunt u de Kamer informeren over de vervolgstappen en initiatieven van deze zes landen?

Het voorzitterschap van de OVSE is per 1 januari 2022 overgenomen door Polen. Hoe stond de Poolse Minister tijdens de afgelopen ministeriële bijeenkomst tegenover de dreigende afkalving van de Derde Dimensie? Wat kan er volgens u worden verwacht van het Poolse voorzitterschap? Welke prioriteiten stelt Polen in dit opzicht? En wat verwacht u van het Poolse voorzitterschap in relatie tot het conflict tussen Rusland en Oekraïne (en andere betrokken landen)?

Ook de Voorzitter van de Parlementaire Assemblee van de OVSE, Margareta Cederfelt, heeft haar zorgen uitgesproken over de afkalving van de Derde Dimensie. De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat de Parlementaire Assemblee van de OVSE juist op het gebied van de versterking van de Derde Dimensie een belangrijke rol kan vervullen. Bent u bereid om in overleg te treden met de Nederlandse delegatie in de Parlementaire Assemblee van de OVSE over de rol van de Parlementaire Assemblee van de OVSE bij de versterking en bestending van de Derde Dimensie?

Verder schrijft de Minister in het verslag van de OVSE ministeriële bijeenkomst dat dialoog en wederzijds vertrouwen belangrijke voorwaarden zijn voor het bewerkstelligen van «comprehensive security». Hier zijn de leden van de GroenLinks-fractie het zeer mee eens. Volgens deze leden ligt de meerwaarde van de OVSE als veiligheidsorganisatie voor Europa in de «comprehensive» benadering van veiligheid, die is vertaald in de «Drie Dimensies van Veiligheid». Welke initiatieven is Nederland bereid, al dan niet met gelijkgezinden, te nemen in het kader van de OVSE om de dialoog en het vertrouwen te versterken? Kunt u reflecteren op de rol van de regering hierin?

³ *Kamerstukken I, 2021–2022, 35 925 V, E.*

⁴ *Idem, blz. 2.*

Nederland heeft in zijn interventie het belang benadrukt van de Menselijke Dimensie als onderdeel van het alomvattend veiligheidsconcept, lezen deze leden in de brief. Wat zijn de concrete plannen van de regering – ook in het kader van 2025, het jaar van de 50ste verjaardag van de Akkoorden van Helsinki – om bij te dragen aan de versterking van OVSE?

De leden van de GroenLinks-fractie delen de frustratie van de regering over het falen van de participerende staten bij de vorige ministeriële bijeenkomst en de verlamming van de OVSE, met als gevolg dat het bereiken van haar doelen – namelijk het realiseren van veiligheid op de gebieden politiek-militair, economisch en menselijk – wordt bemoeilijkt. De grote dreigingen en uitdagingen in de OVSE-regio vragen ondertussen juist om een effectieve OVSE. Bijvoorbeeld bij het conflict tussen Rusland en een aantal Westerse landen, waardoor sporen herleven uit de tijd van de Koude Oorlog, kan de kiem voor een oplossing bij de OVSE liggen. Bent u in dit licht van mening Nederland en de andere participerende staten voldoende prioriteit en politieke aandacht besteden aan de OVSE? Worden de mogelijkheden die de organisatie biedt ten volste benut? Kunt u bij de beantwoording van deze vragen ingaan op relevantie van de OVSE in het licht van de huidige politieke situatie in de OVSE-regio? Op welke manieren bent u voornemens om de effectiviteit van de OVSE te vergroten?

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
E.B. van Apeldoorn

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 april 2022

Hierbij doe ik u de beantwoording toekomen van de vragen van de leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) naar aanleiding van het verslag van de bijeenkomst van de OVSE Ministeriële Raad van 2 en 3 december 2021, vervat in brief 170236.02U van 3 februari.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Groenlinks-fractie mede namens de fracties PvdA en SP:

De leden van de fractie van GroenLinks maken zich net als de regering zorgen over de dreigende afkalving van de Derde Dimensie van veiligheid (mensenrechten en democratie). De Minister van Buitenlandse Zaken schrijft in zijn verslag dat een bijeenkomst heeft plaatsgevonden om dit probleem te bespreken waarvoor zes landen waren uitgenodigd, inclusief Nederland.

- 1) Wie zijn de andere leden van deze groep?
- 2) En kunt u de Kamer informeren over de vervolgstappen en initiatieven van deze zes landen?

Antwoord van het kabinet:

De andere genodigde landen zijn Noorwegen, Canada, Kazachstan, Polen en Noord Macedonië. De intentie van de initiatiefnemer, de Zweedse Minister van Buitenlandse Zaken Ann Linde, was om in dit voorjaar een virtuele bijeenkomst te houden en een fysieke bijeenkomst tijdens de AVVN in september 2022. Er heeft nog geen vervolgbijeenkomst plaatsgevonden. Het is nog niet duidelijk wat de gevolgen van de huidige situatie zijn voor het initiatief.

Het voorzitterschap van de OVSE is per 1 januari 2022 overgenomen door Polen.

- 3) Hoe stond de Poolse Minister tijdens de afgelopen ministeriële bijeenkomst tegenover de dreigende afkalving van de Derde Dimensie?
- 4) Wat kan er volgens u worden verwacht van het Poolse voorzitterschap?

Antwoord van het kabinet:

Het Poolse voorzitterschap wordt overschaduwd door de geopolitieke ontwikkelingen. Er is momenteel geen sprake van «business as usual» in de OVSE. In het algemeen kan gesteld worden dat Polen als gastland van het Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) en de jaarlijkse Human Dimension Implementation Meeting hecht aan de afspraken m.b.t. de Derde Dimensie. Polen stelt de autonome instellingen van de OVSE – naast ODIHR de Representative on Freedom of the Media en de Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden – centraal en onderstreept regelmatig hun unieke rol bij verdediging van fundamentele rechten en vrijheden en bij conflictpreventie.

- 5) Welke prioriteiten stelt Polen in dit opzicht?

Antwoord van het kabinet:

Naast het opkomen voor de autonome instellingen hecht Polen grote waarde aan de vrijheid van religie en levensovertuiging. Polen kondigde tijdens zijn Voorzitterschap aan verder bijzondere aandacht te schenken aan jongeren, rechten van kinderen, mensen met een beperking en gemarginaliseerde groepen.

6) En wat verwacht u van het Poolse voorzitterschap in relatie tot het conflict tussen Rusland en Oekraïne (en andere betrokken landen)?

Antwoord van het kabinet:

Het Poolse Voorzitterschap speelt een actieve rol. Begin februari lanceerde de Poolse Minister Rau een initiatief voor een hernieuwde Europese veiligheidsdialoog. Ook hiervoor geldt dat door de Russische inval in Oekraïne onduidelijk is of en hoe hieraan vervolg kan worden gegeven.

Als Chair-in-Office is Poolse Minister van Buitenlandse Zaken Rau in continue dialoog met alle relevante spelers, waaronder zijn Oekraïense en Russische ambtgenoten. De Russische agressie tegen Oekraïne wordt wekelijks geagendeerd in de Permanente Raad en waar nodig worden extra bijeenkomsten georganiseerd om het Russische optreden te veroordelen en Rusland op te roepen de invasie te staken en het internationaal recht, inclusief het humanitaire recht, te respecteren.

Ook de Voorzitter van de Parlementaire Assemblee van de OVSE, Margareta Cederfelt, heeft haar zorgen uitgesproken over de afkalving van de Derde Dimensie. De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat de Parlementaire Assemblee van de OVSE juist op het gebied van de versterking van de Derde Dimensie een belangrijke rol kan vervullen.

7). Bent u bereid om in overleg te treden met de Nederlandse delegatie in de Parlementaire Assemblee van de OVSE over de rol van de Parlementaire Assemblee van de OVSE bij de versterking en besteding van de Derde Dimensie?

Antwoord van het kabinet:

Het is goed gebruik dat de Nederlandse delegatie een ontmoeting heeft met de Permanente Vertegenwoordiging bij de OVSE wanneer er een bijeenkomst van de Parlementaire Assemblee in Wenen plaatsvindt, waarbij ook gesproken kan worden over de versterking en besteding van de Derde Dimensie.

Verder schrijft de Minister in het verslag van de OVSE ministeriële bijeenkomst dat dialoog en wederzijds vertrouwen belangrijke voorwaarden zijn voor het bewerkstelligen van «comprehensive security». Hier zijn de leden van de GroenLinks-fractie het zeer mee eens. Volgens deze leden ligt de meerwaarde van de OVSE als veiligheidsorganisatie voor Europa in de «comprehensive» benadering van veiligheid, die is vertaald in de «Drie Dimensies van Veiligheid».

8). Welke initiatieven is Nederland bereid, al dan niet met gelijkgezinden, te nemen in het kader van de OVSE om de dialoog en het vertrouwen te versterken?

9). Kunt u reflecteren op de rol van de regering hierin?

Antwoord van het kabinet:

Nederland blijft gecommitteerd aan de OVSE, ook al kan er onder de huidige omstandigheden geen sprake zijn van het voeren van een werkelijke dialoog met Rusland en Belarus. Nederland zal samen met de EU, de NAVO lidstaten en andere gelijkgezinde landen steun blijven uitspreken voor Oekraïne en het optreden

van Rusland en Belarus krachtig blijven veroordelen, en de dialoog met landen blijven aangaan die nog geen positie hebben ingenomen t.a.v. de oorlog in Oekraïne.

Nederland heeft in zijn interventie het belang benadrukt van de Menselijke Dimensie als onderdeel van het alomvattend veiligheidsconcept, lezen deze leden in de brief.

- 10). Wat zijn de concrete plannen van de regering – ook in het kader van 2025, het jaar van de 50ste verjaardag van de Akkoorden van Helsinki – om bij te dragen aan de versterking van OVSE?

Antwoord van het kabinet:

Onder de huidige omstandigheden kan er geen sprake zijn van «business as usual» in de OVSE. Voorlopig zal de meeste aandacht uit blijven gaan naar de oorlog in Oekraïne. Nederland zal zich er samen met de EU, NAVO-lidstaten en andere gelijkgezinde landen voor blijven inzetten dat ook het andere werk van de OVSE, zoals het volgen van regionale conflicten of het werk van de diverse veldmissies, doorgang zal blijven vinden.

De leden van de GroenLinks-fractie delen de frustratie van de regering over het falen van de participerende staten bij de vorige ministeriële bijeenkomst en de verlamming van de OVSE, met als gevolg dat het bereiken van haar doelen – namelijk het realiseren van veiligheid op de gebieden politiek-militair, economisch en menselijk – wordt bemoeilijkt. De grote dreigingen en uitdagingen in de OVSE-regio vragen ondertussen juist om een effectieve OVSE. Bijvoorbeeld bij het conflict tussen Rusland en een aantal Westerse landen, waardoor spoken herleven uit de tijd van de Koude Oorlog, kan de kiem voor een oplossing bij de OVSE liggen.

- 11). Bent u in dit licht van mening Nederland en de andere participerende staten voldoende prioriteit en politieke aandacht besteden aan de OVSE?
- 12). Worden de mogelijkheden die de organisatie biedt ten volste benut?
- 13). Kunt u bij de beantwoording van deze vragen ingaan op relevantie van de OVSE in het licht van de huidige politieke situatie in de OVSE-regio?
- 14). Op welke manieren bent u voornemens om de effectiviteit van de OVSE te vergroten?

Antwoord van het kabinet:

De huidige politieke situatie toont het belang aan van een organisatie als de OVSE, met de drie dimensies van veiligheid en alle relevante spelers om de tafel. De kracht van de organisatie – dat besluiten met consensus worden genomen – is tegelijkertijd haar zwakte. Dat betekent dat elke deelnemende Staat de facto een vetorecht op de besluitvorming heeft. De effectiviteit van de organisatie is afhankelijk van de bereidheid van (alle) deelnemende Staten om de mogelijkheden van de OVSE te gebruiken. Aan die wil ontbreekt het helaas geregeld. Nederland zal zich ervoor blijven inzetten dat waar mogelijk consensus wordt bereikt, ook over het inzetten van het gehele palet aan instrumenten dat de OVSE tot zijn beschikking heeft.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra